

KÚRIA

Bfv.I.737/2015/6.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év szeptember hó 15. napján tartott tanácsülésen meghozta a következő

v é g z é s t:

Az emberölés büntette miatt folyamatban volt büntetőügyben a terhelt védője által benyújtott felülvizsgálati indítványt elbírálv a Székesfehérvári Törvényszék 6.B.148/2011/25. számú ítéletét és a Fővárosi Ítéltábla 7.Bf.74/2014/10. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A végzés ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A Székesfehérvári Törvényszék a 2013. június 12-én meghozott 6.B.148/2011/25. számú ítéletével a terheltet bűnösnek mondta ki emberölés büntetében [1978. évi IV. törvény 166. § (1) bekezdés, (2) bekezdés c) pont], ezért tizennyolc év fegyházra és tíz év közügyektől eltiltásra ítélte, rendelkezett az előzetes fogvatartásban eltöltött idő beszámításáról, az elkobzásról, a bűnügyi költség viseléséről és az egyéb járulékos kérdésekről.

A kétirányú fellebbezések folytán másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla a 2014. október 30-án jogerőre emelkedett 7.Bf.74/2014/10. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta: a terhelt cselekményét a Btk. 160. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a) és c) pontja szerint minősítette, a terhelttel szemben kiszabott szabadságvesztést életfogytig tartó szabadságvesztésre súlyosította, azzal, hogy abból legkorábban

huszonöt év elteltével bocsátható feltételes szabadságra.

A jogerős ügydöntő határozat ellen **a** terhelt védője a Be. 416. § (1) bekezdés a) és b) pontjaira alapított felülvizsgálati indítványt terjesztett elő, amelyben sérelmezte a terhelt terhére rótt élet elleni cselekmény törvénysértő minősítését (előre kitervelten és aljas indokból), ami törvénysértő büntetés kiszabását eredményezte. Álláspontja szerint legfeljebb az emberölés alapesete a helyes minősítés, ezért a megtámadott határozat megváltoztatását és a büntetés lényeges enyhítését, határozott ideig tartó szabadságvesztés kiszabását és a feltételes szabadságra bocsátásról szóló rendelkezés meghozatalát indítványozta.

Kifejtette, hogy a terhelt a sértett megérkezésének észlelése pillanatában az erkélyen lévő baltát a lakásba vitte, majd azt az ajtó mögött eldugta, ebből nem következik, hogy **a terhelt** az ölési cselekményt előre kitervelte. A sértett és a terhelt között régóta fennálló baráti-bizalmi viszony miatt a kutya megsimogatásához lehajoló sértettel szembeni támadás rögtönös, azonnali szándékát jól példázza az is, hogy a terhelt az elkövetés eszközét hirtelen ötletből és elhatározástól vezérelve akkor vitte sietve a lakásba, amikor észlelte a sértett ház elé érkezését. A lépcsőház bejáratí ajtajának becsukása és a terhelt szüleinek lakásához történő feljutás időszükséglete egy perc körül lehet, tehát a sértett megérkezése és a támadás között legfeljebb néhány perc telt el, amely eleve kétségesse teszi az előre kiterveltséget. Ilyen rövid idő alatt nem részletekbe menően, de még körvonalalaiban sem lehet eltervezni az ölési cselekményt, még alternatív végrehajtási módok mellett sem. Álláspontja szerint a rögtönös és azonnali cselekvésbe átcsapó szándék mellett szól az is, hogy a terhelt a kis baltát az ajtó mögé rejtette, holott már ütésre emelt baltával is várhatta volna a sértettet, hiszen ez a meglepetés és váratlanság abszolút elsőprő erejével hatott volna.

Vitatta a másodfokú bíróság érvelését a körben, hogy a terhelt eleve számolt azzal, hogy a sértett lehajol a kis termetű kutyát megsimogatni és ezt a testhelyzetét kihasználva méri rá a halálos ütéseket. Semmilyen adat nem merült fel arra, hogy a sértett állatok iránti szeretete olyan mértékű, hogy minden alkalommal lehajol megsimogatni a kutyát. Ezt a körülményt a terhelt nem ismerhette, reálisan ezzel nem is számolhatott.

Végül a terheltnek az elkövetés utáni magatartása (a sértett holttestének három napig a gépkocsijának hátsó ülésén tartása) éppen azt mutatja, hogy elképzelése sem volt arról, hogy mit csináljon, ez pedig ugyancsak kétségesse teszi az előre kiterveltséget.

Mindemellett vitatta, hogy a terhelt azért ölte meg a sértettet, hogy így szabaduljon a köztük létrejött kölcsön miatt fennálló tartozás megfizetése alól. Ekként a cselekmény aljas indokból elkövetettnek minősítése is törvénysértő.

A bizonyítási eljárásban nem merült fel egyetlen olyan adat sem, amely kétséget kizáróan alátámasztaná, hogy a bűncselekmény elkövetésének időpontjában a terhelt egyrészt valóban tartozott a sértettnek, másrészt, ha ez a tartozás mégis fennállt, akkor a vádbeli események napján azért került sor a találkozásra, hogy a terhelt törlessze az adósságát.

Az irányadó tényállásból kitűnően a sértett senkivel sem közölte, hogy a terhelt tartozik neki.

A védő vélekedése szerint a terhelt egyenes szándékkal történő cselekvése sem állapítható meg minden kétséget kizáró büntetőjogi bizonyossággal, miként az sem, hogy a terhelt tartozott-e ténylegesen a sértettnek. Ha így lenne sem bizonyítható, hogy a sértett megölésekor célzatosan cselekedett azért, hogy adósságától ily módon szabaduljon meg.

A Legfőbb Ügyészség BF.849/2015/1. számú írásbeli nyilatkozatában a felülvizsgálati indítványt részben törvényben kizártnak, részben nem alaposnak ítélte, és a megtámadott határozatok hatályában fenntartására tett indítványt.

Kifejtette, hogy a felülvizsgálati indítvány azon része, amely a terhelt és a sértett között fennálló tartozással, a tartozás törlesztésével összefüggő adatok hiányával, az ezzel kapcsolatban a tanúk által elmondottakkal és a megállapított tényből további tényre irányuló következtetésekkel kapcsolatos, valójában a bíróság mérlegelő tevékenységén keresztül a tényállás megalapozottságát és ezáltal a tényállást támadja, ezért az törvényben kizárt.

Miként az a hivatkozás is, hogy a terhelt hirtelen ötlettől és elhatározástól vezérelve az elkövetés eszközét akkor vitte a lakásba sietve, amikor a sértettet észlelte.

Az irányadó tényállás ilyen tényeket nem tartalmaz, ezért a felülvizsgálati indítvány lényegében a tényállás támadásán keresztül eltérő tényállás megállapítására irányul, amelyre a felülvizsgálati eljárásban nincs lehetőség.

A felülvizsgálati indítványnak az emberölés törvénysértő minősítésével összefüggő része pedig nem alapos. Törvényes a cselekmények minősítése és a kiszabott büntetés is.

Az indítványozó a Legfőbb Ügyészség átiratára írásban tett

észrevételében a felülvizsgálati indítványt változatlanul fenntartotta. Arra hivatkozott, hogy az ítéletekből hiányzik minden olyan ténymegállapítás, ami a minősített esetekhez szükséges egyenes szándékra utalna. Mindezen túl hiányoznak az előre kitervelten elkövetéshez megkívánt, a 3/2013. BJE-ben írt feltételek, nevezetesen, hogy az elkövető az ölési cselekmény véghezvitelének helyét, idejét és módját átgondolja, a végrehajtást akadályozó vagy segítő tényezőket felmérje és a lényeges előkészületi, elkövetési és az elkövetés utáni mozzanatokat figyelembe vegye.

A Kúria a felülvizsgálati indítványt - mivel azt nem az ügyész nyújtotta be a terhelt terhére - a Be. 424. § (1) bekezdése alapján tanácsulésen bírálta el.

A felülvizsgálati indítvány azon része, mely a tényállást támadja, a törvényben kizárt, míg a cselekmény jogi minősítését támadó része nem alapos.

A Kúria a megtámadott határozatokat a Be. 423. § (4) bekezdésének megfelelően a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján, valamint az (5) bekezdésre figyelemmel a 416. § (1) bekezdés c) pontjában felsorolt esetleges egyéb eljárási szabálysértésekre tekintettel is felülvizsgálta.

Ilyen, a Be. 373. § (1) bekezdésének I. b) és c) pontjában, valamint II-IV. pontjának valamelyikében meghatározott - feltétlen hatályon kívül helyezést eredményező - eljárási szabálysértést azonban nem észlelt.

A Be. 423. § (1) bekezdésére figyelemmel a felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, az a felülvizsgálati indítványban nem támadható. Ez egyben azt is jelenti, hogy a tényállás alapját képező bizonyítékok, illetve a bíróság bizonyítékokat értékelő tevékenysége sem vitatható. A Kúria a megállapított tényálláshoz kötve van. Ezért a felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok eltérő értékelésére, a jogerős határozatban megállapított tényállástól eltérő tényállás megállapítására nem kerülhet sor.

Ezért kizárt a felülvizsgálati indítvány azon része, mely azt vitatja, hogy a terhelt valóban tartozott-e a sértettnek.

A tényállás támadásának tekintendő a bíróságok mérlegelési tevékenysége során tényekből további tényekre történő következtetésének vitatása is.

Ebből következően a Kúria érdemben nem foglalkozhatott a

felülvizsgálati indítvány azon hivatkozásával, mely szerint nem lehet megállapítani, hogy a terhelt azért ölte meg a sértettet, hogy ily módon szabaduljon meg az adósságától.

A következetes ítélkezési gyakorlat szerint a felülvizsgálati eljárásban irányadó tényálláshoz tartozónak kell tekinteni a jogerős határozat indokolása bármely részében szereplő minden ténymegállapítást, amely az elbírált bűncselekmény büntetőjogi megítélésénél jelentős (BH 2006.392.), miként a tényállás részét képezik azok a tények is, amelyeket a bíróság - ítéletszerkesztési hiba folytán - nem a történeti tényállásban, hanem az indokolás más részében rögzít (EBH 2013.B.2.).

Így a Kúria a tényállás részének tekintette - osztva a Legfőbb Ügyészség indítványát - a visszafizetés hamis ígéretével, az adósság alóli szabadulással (tudati ténnyel) kapcsolatos megállapításokat [első fokú ítélet 11. oldal első és második bekezdés], valamint a balta ajtó mögötti elrejtésével, a kutya megsimogatásával kapcsolatos sértetti szokás, valamint a sértett kiszolgáltatott helyzetével összefüggő megállapításokat [másodfokú ítélet 3. oldal második bekezdés].

A felülvizsgálati eljárás során irányadó tényállás szerint **a** terheltnek játékszenvedélye miatt milliós nagyságrendű adósságai keletkeztek, több személynek, így 2010. év februárjára a sértettnek is tartozott kb. 200.000,- Ft-tal, amelynek visszafizetésére nem volt lehetősége és arra reményt se látott.

A terhelt és a sértett 2010. február 15. napjára megbeszéltek egy találkozót **vidékre**, az is szóba került köztük, hogy a terhelt ekkor visszafizeti az adósságát a sértettnek.

A sértett beszélni akart a szülei lakásában tartózkodó terhelttel, de a terhelt mobiltelefonjának lemerülése miatt előbb a terhelt húgát hívta fel, hogy a lakás vezetékes telefonszámát megtudja, majd telefonon beszélt a terhelttel, aki ekkor hívta el őt.

A sértett jelezte a barátnőjének, hogy késni fog az ebédről, mert egy barátja tartozik neki és találkoznia kell vele vidéken. A terhelt nevét nem említette.

A sértett ezután a gépkocsijával a terhelt szüleinek lakásához ment, abban a hiszemben, hogy **a terhelt** visszafizeti az adósságát.

A terhelt azonban nem látott lehetőséget arra, hogy a sértettnek visszafizesse az adósságát, sem akkor, amikor a 2010. február 15-i visszafizetést ígérte és **vidékre** találkozót beszéltek meg, sem akkor, amikor szülei lakására hívta a sértettet.

A terhelt a ház második emeletén lévő lakásból látta a sértett megérkezését. Az erkélyen tartott, 36 centiméter nyélhosszúságú, 10 centiméteres vágóélű, 4,5x2,5 centiméteres fokkal rendelkező kis

baltát abból a célból és abból az okból vitte be a lakásba és helyezte az ajtó mögötti területre, hogy ezzel az eszközzel várja a beérkező sértettet. A terhelt és a sértett között régóta baráti kapcsolat állt fenn. Ez a baráti viszony azt is jelentette, hogy a sértett bízott a terheltben, bízott az ígéretében azzal kapcsolatosan, amiért az adott lakáson megjelent és ez a körülmény nyilvánvalóan kiszolgáltatottá tette őt. A lakásba belépve szokása szerint megsimogatta a kutyát, lehajolt hozzá és ezt a pillanatot használta ki a terhelt, hogy az általa odakészített, élet kioltására is alkalmas baltával több ütést mérjen a sértett fejére.

Az ütés a jobb fül alatti tájékon a tarkót érte, a sértett bal oldalára dőlve a földre esett. A terhelt ezután még háromszor megütötte a baltával az előszoba padozatán fekvő sértett fejét, aki az elszenvedett sérülések következtében - koponyatető- és alap törés, továbbá a durva agyrontcsolódás következtében kialakult légzési és vérkeringési elégtelenség miatt - meghalt. Halála a koponya- és agysérülést követően rövid időn - 5-10 percen - belül bekövetkezett.

A Kúria nem találta alaposnak a felülvizsgálati indítvány előre kitervelten elkövetést támadó érvelését.

A 3/2013. számú Jogegységi határozat II/1. pontja szerint az emberölés előre kitervelten történő elkövetése feltételezi, hogy az elkövető az ölési cselekmény véghezvitelének helyét, idejét és módját átgondolja, a végrehajtást akadályozó vagy segítő tényezőket felmérje és a lényeges előkészületi, elkövetési és az elkövetés utáni mozzanatok figyelembe vegye. Az előre kiterveltség a szándékot méri, ennek mutatója a végrehajtás mikéntje, azonban nem a terv, tervezés hagyományos fogalmán van a hangsúly, a cselekvést a tervszerű és céltudatos magatartás jellemzi. Ez az ölési cselekmény részleteinek átgondolását, viszonylag hosszabb időn át történő fontolgatását, a cselekmény elkövetési szakaszainak megfelelő mozzanatok mérlegelését jelenti. Nem feltétel azonban az említett tényezők együttes fennállása. Az ölésre irányuló céltudatos törekvés az egyenes szándék meglétét tételezi fel.

Az irányadó tényállás szerint a terhelt nem látott lehetőséget az adósság visszafizetésére, és ez így volt akkor is, amikor 2010. február 15. napjára a találkozót megbeszélték. Ebből következően - bár az ölés végleges formáját a terhelt később határozta el - így viszonylag hosszabb idő is rendelkezésére állt cselekménye végiggondolására.

Az emberölés előre kitervelten elkövetése akkor is megállapítható, ha az ölés elhatározása és végrehajtása között viszonylag rövid idő telik el, és a terhelt az ölési cselekmény valamennyi részletét nem tervezi meg előzetesen (BH 1995.197.). Az ölési cselekmény

részleteinek az átgondolásához szükséges - hosszabb vagy rövidebb - idő tartamát ahhoz mérten indokolt vizsgálni, hogy a tettes az ölésnek milyen véghezviteli módját határozta el; az emberölés előre kiterveltségét a tervszerűség és céltudatosság jellemzi, amelynél a cselekmény előre átgondolása nem köthető meghatározott időtartamhoz (BH 1999.436.).

Előre kiterveltség esetén megvan az ölési alapszándék, ami eltökéltséggé válik, s ezzel összefüggésben a véghezvitel biztonsága, eredményessége is jelentőséget kap (EBH 2013. B.7.).

Az irányadó tényállás alapján az előre kitervelten elkövetés megállapítása szempontjából nem hagyható figyelmen kívül, hogy a terhelt a sértettel azt beszélte meg, hogy az elkövetés napján - amikor a sértettel és a barátnőjével találkozónának - visszaadja a tartozását. A terhelt azonban nem látott reményt arra, hogy a sértett felé fennálló tartozását kiegyenlítse. Amikor a sértett a megbeszélte találkozót előtt telefonon felhívta a terheltet, a terhelt - annak ellenére, hogy már aznapra megbeszéltek egy találkozót - a tartozás visszafizetésének hamis ígéretével a szülei házába hívta a sértettet.

E körben - a felülvizsgálati indítvánnyal ellentétben - nem annak van jelentősége, hogy a sértett hívta fel a terheltet, hanem annak, hogy a terhelt a már megbeszélte találkozót előtt, a visszafizetés hamis ígéretével a későbbi bűncselekmény helyszínére hívta a sértettet.

Az előre kiterveltséget nem zárja ki a tervezés idejének a rövideje, mivel annak időtartamát az elkövetés körülményei, az elkövetés módja határozza meg.

A bűncselekmény előzménye, annak indítéka és célja, az elkövetés körülményei, az elkövetéshez használt eszköz, a támadott testtájék, a támadás ereje és az ütések száma, az első ütet követően a földön fekvő sértett további bántalmazása, az okozott sérülések, valamint a terheltnek az elkövetés után tanúsított magatartása egyértelműen arra utal, hogy a terhelt az ölési cselekményét egyenes szándékkal követte el.

A terhelt, amikor a házhoz érkező sértettet észlelte, a tartozásra gondolva bevitte a lakásba a baltát és azt az ajtó mögött rejtette el. Az elrejtés értelemszerűen azt a célt szolgálta, hogy a sértett a baltát ne észlelhesse, valamint, hogy vele szemben a terhelt váratlanul tudjon fellépni. A terhelt a közeli barátság és a hamis ígéret okán tudta azt, hogy a lakásba belépő sértett vele szemben kiszolgáltatott helyzetben lesz. Nem csupán azt döntötte el, hogy a sértettet egy baltával megöli, hanem annak részleteit átgondolva határozta el, hogy a sértettet a lakásba belépve váratlanul támadja

meg és ehhez a már korábban az ajtó mögé rejtett baltát fogja használni. Jelentősége van annak is - ami az azonnal kialakult, ún. „rögtönös” szándék ellen hat -, hogy a terhelt a balta elrejtését követően várta a sértettet. Mindezek egy megtervezett cselekményre utalnak, amelyet a terhelt elkövetés után kifejtett magatartása megerősít.

A 3/2013. BJE szempontjait az ügyre alkalmazva megállapítható, hogy a megkívánt feltételek a súlyosabb minősítés megállapításához hiánytalanul megvalósultak.

Az irányadó tényállás szerint a terhelt azért ölte meg a sértettet, hogy a vele szemben fennálló adósságát ne kelljen visszafizetnie.

A 3/2013. Büntető jogegységi határozat II/2. pontja szerint a közvetett anyagi előny elérése érdekében végrehajtott ölés aljas indokból vagy célból elkövetett. Ilyennek minősül a tartozás meg nem fizetése érdekében végrehajtott ölési cselekmény is.

Az élet és testi épség védelméről szóló 3/2013. számú Jogegységi döntés II/3. pontjában kifejtettek szerint az aljas indokból vagy célból elkövetett emberölésen az erkölcsileg elvetendő motívumból fakadó, valamint ilyen célból megvalósított cselekményeket kell érteni. Az indok és cél szerinti megkülönböztetés a szándék fajtája szempontjából lényeges; az aljas indokból elkövetés - éppen úgy, mint a nyereségvágyból történő elkövetés - eshetőleges szándékkal is megvalósítható, a célzatos elkövetésnek azonban az egyenes szándék az előfeltétele.

Az irányadó tényállás szerint a terhelt emberi élet kioltására alkalmas eszközzel (baltával), nagy erővel, összesen négy alkalommal sújtott életfontosságú szervre, a sértett fejére, aki a támadásra nem számított, az elkövetése előbb háttal, majd a további baltacsapásokkor már földre került helyzetben volt. Következésképpen a terheltnek előre kellett látnia cselekménye halálos következményét, és ezt kívánta is.

Amennyiben az aljas cél megállapítható, az magában foglalja az indok aljasságát is, ennél fogva a minősítés kapcsán csupán az előbbi körülményre kell hivatkozni.

A jelen ügyben az ölési cselekmény indoka és célja - bár azt nem vitásan az anyagiasság motiválta - a kölcsön visszafizetése alóli mentesülés volt. Önmagában a sértett megölése folytán a kölcsön felvevője - és vissza nem fizetője - közvetlen anyagi előnyt nem szerzett meg. Ez okból az élet elleni cselekmény helyes minősítése aljas indokból elkövetett emberölés büntette [Btk. 160. § (2) bekezdés c) pontja] (BH 2012.141.).

Az ítélőtábla a büntető anyagi jog szabályainak megsértése nélkül, törvényesen minősítette a terhelt cselekményét előre kitervelten és aljas indokból [Btk. 160. § (2) bekezdés a) és c) pontja] elkövetettként is.

Ezért a Kúria a felülvizsgálati indítványnak nem adott helyt, és a megtámadott határozatokat a Be. 426. § alapján hatályában fenntartotta.

A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. § (4) bekezdése, felülvizsgálatot pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az ismételt felülvizsgálati indítvány benyújtásával összefüggő tájékoztatás a Be. 418. § (3) bekezdésén alapul azzal, hogy ez esetben a Kúria a Be. 421. § (3) bekezdésére figyelemmel az elutasító határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2015. szeptember 15.

Dr. Csere Katalin s.k. a tanács elnöke, dr. Vaskuti András s.k. előadó bíró, dr. Soós László s.k. bíró

*A kiadmány hitelével:
TóthLné
bíróági tisztviselő*